Copied from
M. Volume-No. ~~401~~ 49

Copied by

Kopparapu Sarojini -

Compared by
N. Venkata Rao
[illegible]

కాశీ శివెంకట శాస్త్రియుడుగారు తెలుగులో ప్ర
రాని ఇతిహాస దర్శన ప్రమాణము వల్ల విధా
రించి వెలిగించిన షష్ఠ్యబ్ది కొంత ప్రశంసా త్సవ
గల్పిన సమయము అద్వైతం తెలుగు గాయ
తుది ఉరామ పర్వోత్తరం . . . .

ప్రాచీన యామ్యా అద్వైత రహస్యుడైన పరమేశ్వరుడు స్పష్టపరచిన స్థ
లు తేటపరచు ధర్మశాస్త్రములు నవ జంబూద్వీపము నందు స్థావర
జంగమ నిర్మాణము నవీనమయినదని శాస్త్రములు తా భూ ప్రవా
హింతే ఆయు వెలిసినదని యాప్రద్ధి వియా వాత్సవర్షమందు సంస్కృత భూ
తత్త్వ కృత్తి పడియబడి నవవర్షములలో నరుడు చారాధారము యనయా
భారతవర్షములయందు దేవతా సంచారవశాత్తు కొన్ని కొన్ని స్థలము
లు పవిత్రములై సింధు కోబడిన దినమున యాత్రా స్థలములు గాంక్షల
స్థానికులకు తీర్థ క్షేత్రాంతములు యాత్రలో సేవించుట మొదలైన కొంతకాలం
తాం ... తత్సుపుష్ప విశేషాయి వైపరీబడి స్పష్టపడగా మనకు తెలంగు
స్థానం తల్లావు దేవాకతాలవంపు ఈ స్థలము దైవ గిరియందు యెవరా
విచారాలలో ప్రస్థానం తల్లి ఆయనకు అలాంటి దేయున దేవాలయ వారు సరిదనలా
పదిన్నెర యాత్రలు నిశ్చయము చేయవలెనని శాస్త్ర ధర్మానికి వ్యవహార స్థలములలో
ఆజ్ఞాపించినందు ఆయన నిత్యయాత్రలు సూర్య చంద్ర సూర్య
పవి గనుక దేవాలయ మీదుగా వేనాస్ట్ర యాత్రలు కంధా
రము ధర్మ క్షేత్ర తీర్థములు లయమై స్థానికులు ఉండరని
చెప్పి లోపల నదీనాం నరసింహం దేవాయుగ మును దేవాలయ
నమస్కారములు స్థానిక స్థలములలో విఘాతం వల్లను దేవాలయము
ఆసనము ఆలయము ఇప్పుడు పాలకుల దేవాలయ వరసు పొందిన విశేష

శ్రుతాధర్మేతయో వరప్రసాదానిలు ఆవిర్భవించినాంతల్లో స్వామిప్రసన్నులై
తాంటి వసాను ద్వీపమందు ఖండి భూలక్ష్మి దేవతలు యూత వృక్షస్తృతి గాత్రి
స్తంభమ నవేను మాటిస్వరూపమై ఆ వృక్షం తిందర్భంబు స్థానమగను కలి
కాండికి వచ్చి ప్రవేశించి తారి స్వవృత్తాని కట్ట్రుద్రలప స్వపదేశినాంతల్లో యుత్తర
ధర్మశ్రీది గాయుసమంది ఆవిభ్రాసు జ్ఞానయెప్పెను॥ - - -
అంతట ఆ బ్రహ్మరాయాచారించి వాచాపి ప్రవేశించి యుండా తాయా శ్రీశైల
మాహేశుతాంశ రశ్మి గిరి స్వయుగ్మతవృక్ష స్వామి స్థలమందు అంతర్గంగ ఆ
యు నదం పాపదితి రామందు పాతాళగంగ మధ్య స్థిరాల యుశ్రుగ్రీ తప స్వర్ణ అ
శ్రీమ నుపృథ్వి నక్షత్రమందు తపస్సును ఆరంభించేశి ఫాల్గుణ శుద్ధ
పల్లు శీ పరియుం తరు తపస్సుదేశి నాంతల్లో యూమేలతోం తపా లింగమ్ల
ను సుశ్రీలు ధ్యాంపించి గౌరీశ్వరులను వరించి నవనతయా శ్రీయుతు
సన్నిధి లన్ను ప్రాణాశేయుమంటి ఖోతి వారియంగా ప్రస్నతింగాయం
దాయదె వినిదాస త్రయు లుమారి రించకాండదు గానుకయాధ్యారమియా మకం
వల్లను అంత్యాలోగని యమునా కాంపానదిలో యుసుకతేసుకలోడిలింగా
స్మృతిగా ఖోతివారిని ధ్వనిమందు స్థాపించి ప్రాణాం బ ధ్వనసమాధివిశ్వా
తరాం మందు వృదయు శోధనా ధర్మయా శ్రీలుడు గంగాది వెల్పనదు
లు యేకము ఖంగా ఖుద్ధ దాస్మృతిగా కాంపానదియందు శ్రీకరించి అ
మల్లవారి కట్టుప్పి బాపరి యుంతరం ఖుల చిత్తవృత్తి కృండిటప్పుదేశినాంతల్లో నా
తనప్రతిష్ఠిత మయు నసందు కాత లింగా ఖల స్మృశ్రీ వల్లనుగాతవ యిన్నిసన్న
భయం బల నుప్తనా కాంకరాయి (కి) తుమ్మి గా గాదలింగ నాదే నేవళకుస్థ
ము ఆనందించి శివక్షేత్రయుక్తమయున లింగస్వరూపుడయిన అవ్యావారి
తి పెరాధాలయిన గంగాది పంచనదుల పిండింపు మని పరమేశ్వరుడు
చెప్పినాంతల్లో ఆత్మ పమాధియు యున కీర్తిని మతి విత్త్రయోమునా ధనం
స్థిరయు చెనా - - - అద్భుతి క్షేత్రారు భూతాద్ క్షేత్రాలయందు

ప్రకారము తాళ్ళ శక్తిని భక్త పాశుపతముల యందు ప్రతిష్ఠించెదరు. ఆగమ నిర్మాణ శాస్త్ర
ములయందు అద్వైత ద్వైత యుద్ధముల తోటి తాండవ శక్తి ప్రాకారముల యం
దు ఆకర్షించుటకు ప్రతిష్ఠించి యీ సంగతులు యీశ్వరాజ్ఞను సరిగా చే
సినందువల్ల తమకు యీ విపత్తు వచ్చెనని ఘోషించడం ఆరంభించిరి
నా తల్లిని యీశ్వరయ్య [illegible] ప్రదేశ పత్రము [illegible]
వాసి [illegible] సరస్వతి [illegible] యీ [illegible]
వనదులు సాయోగం వల్లనులో తాలూకు విశేష ఫలప్రాప్తి [illegible]
విహరించుటకు గాను తంపానదిలో [illegible] గంగా సాగర ప్రవేశంగ
[illegible] శివకాంచిలో [illegible] ఏకాంబ్రేశ్వర స్వామి
ఆలయములో ప్రాక్భాగం దిక్కు [illegible] ఉత్తర [illegible]
[illegible] ఈశ్వరుడు [illegible] ఉత్తర భాగాన [illegible]
లో కృష్ణవేణి ఏకాంబ్రేశ్వర స్వామి ఆలయానికి పడమర ప్రాక్
భాగం విష్ణుకాంచి శివకాంచి మధ్య సత్యనాథేశ్వరుడు సన్నిధానాలో యం
(డు) తీర్థం [illegible] వేగవతి నదీ తీరమందు ఏకాంబ్రేశ్వర స్వామి ఆ
లయ దక్షిణ భాగాన కామాక్షీ [illegible] స్వామి సన్నిధానమందు [illegible]
[illegible] వేగవతి నదిలో ప్రవేశించు
[illegible]
[illegible]
శరీ|| ౩||- - -
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

నత్తునకు చెప్పుడు యిత్తింటి ప్రభయప్రదాపకత్వ్య పక్షవిహాహాయు బ్రహ్మ
విదావతా ప్రాధర్న వాక్యతమేయా తింటి వనమునకు వెపుత్రాత్మ యింటా
ఋషి గాణుల గణులు శ్రీస్వర ఫలశ్రీ నక్షత్రములందు దేవాలగనుత నేటి వరకు
యాదినా సాయి తి హాహాం దెట్టింపట్టి యు ఇదే రబలురూలాగాయి
యునది చైత్రదినమా ॥ యుదినమా ॥ --- చేనంతరం వి- శ్రీ తప్పవాక్య
సమయతలింగాలికి గండకేశులతెట్టి వాటసూత్ర విధానంగా పాణువట్టం
సిద్ధించి చేనంతరం వాటారాలగాలయం వీ క్షాణం దేశి వినతా
దారభ్యయిందిచెప్పు వలయుటయే యియుగలయం దుర్భండబడినరాజు
లుశయుగాలంను విశేషంగా శ్రీ రథప్రతాపాలు తప్పించుటా
జానన్నిధారయుటు ప్రతిష్ఠించగా శ్రీ ఉద్భారయలతలసుందురు
వేడను శ్రీ జానన్నిధారము లుదేశి యు వరివరు తట్టింటి వదాలి వా
రిశాసనాలు వ్రాయించి వచ్చిరి / యువాడనుయే తదేశ పూర్వస్వామి వారిసయి
తెలవింగా తారావహింటి మనుప్రతిష్ఠింగయు త్రయమునతాంటివన
ముందు / పాలాన వృక్షంతిందసలస్థలియు త్తంగా బ్రహ్మదేవుడుయు
పూరుడు నిగరించి తపస్సుచేసి వయునాల్గు విష్ణు తత్వ పావతారం దేశిన
పూడు యా ప్రాంజలినానందు నవ ప్రతిష్ఠించేసి ప్రార్థించిన నవత్తు వేల్పు
లు దేవియా యుప్పారాడేసి యుత్సవ శక్తి నిరించినా దూగాను తత్వస్థ
తికేన బ్రహ్మాణః బంటితలి తాంటియా ప్రొత్సారం బెరక్కెటలలు
గాలు చెప్పుది —— బ్రహ్మదేవుడులితానుశ్రీ పాఠధర్మం శ్రీయ
షధర్మ ధర్మకారకు యుది తానుతోట్టిస్తల మందు వాటు దేస్తి నాటి
లుల్ల చేసినట్లు లిఖితమందు ఆస్థానమందు క్రిందనా విరియు నది
తివట్టి చే శ్రీమదంవియ్య వెలసి చేబయులు దేరక్కు దుర్తిన్నటె
ఆస్థానమందు తుంబురు నారదాదులు దేశీ వాహాదిగా నారాయ
లయు వల్లి రథ తోగా యాదిని దెయ్య్యలు గడా చేసరస్వ బయులు

వెలరాత్రిం డెప్పుడు ఆమె గర్భభంగార్థం గాయత్రి, సావిత్రి సా-
విత్రియు యీరీడ యజ్ఞదీక్షితుడై నా తల్లి సరస్వతి యురాదని వచ్చి క్షీరన
దిలో ప్రవేశించి వేగంగా బయలు దేరి యాగకుండద్రవ్యముం బట్టినా
రాగా నారదులు యీ క్షేత్రం బ్రహ్మ తపము చేస్తేగా బ్రహ్మదేవుడు
ప్రార్థనవల్ల యీశ్వరుడు ఆజ్ఞదేవి విష్ణువాయువుల్ని కొండల నడి
మధ్యంగా శయనించి ఉండేటనందు యీ క్షేత్రానికి వచ్చి దిగి యుండేటి
యుండగా ఆ నది పక్షముంట్రి తరువాత క్షీరసాగరము లోన
పట్టిపట్టి శయనించే వరకు వేరేనందు దక్షిణగామియై ప్రార్థనతో
దిగి యజ్ఞశాల సమీపంబున వచ్చే వరకు బ్రహ్మ దక్షిణలో నెత్తిండె యీశ్వ-
రుడు ప్రార్థించే వరకు యీశ్వరుడు విష్ణువును సరికాపాడు
కొన్నాళ్లుండి యజ్ఞశాల దగ్గర యీ విష్ణు అవతారమే యథోక్తకారి ప్రాప్తి
తీరు యుండే వరకు ఆ స్థలంలో కృష్ణది - యథోక్తకారి చేరా దివ్యపట్టు
దేశ్వరుడు యథోక్తకారియై శయనించే వరకు - సరస్వతి లక్ష్మిందిరం
తగ్గిపోయి తెచ్చి క్షీరనది ప్రవేశించిన వెనక నారదాది ఋషులు స-
రస్వతి కోపం పరవశించేసి బ్రహ్మతో చెప్పుడు యజ్ఞసమాప్తిన్
చేయుమా తల్లి చెప్పుడు తా రోష మహిమవల్ల యీశ్వరుల యాగవి-
ఘ్నముంగా సార్ధత్రికోటి తీర్థాలను ఆవాహించి సరస్వతి తీర్థమని
పేరు పెట్టి సరస్వతి యజ్ఞస్థానంగా వేర్పరిచి స్థాపించినారు గనుక నా-
టినుంచి సర్వతీర్థస్నానం చేసి మిధావ భ్యుక్తస్నానఫలం చెందె త్రిరాత్రి
ష్ఠం యీ ప్రాక్ క్షేత్రం బుధులు తెలుసుకొని యుందురు ॥ = ॥ ...
యీరీడ కృష్ణాది గాప్రాశాస్తమైన తాంబూలము ధర్మముంచి కాల-
క్షేపం చేసి యింకాను యీశ్వరుని యజ్ఞశాల ప్రతిష్ఠ
సారంగాపాణి ధర్మముల కృష్ణాదినాం గుండుగా యిందు
తెనాలి యీశ్వరుని గుడి కట్టించిన విష్ణువును దర్శించిరి

పంచభూతములకు వేరు పంచభూతస్వామి స్థితుండు పరాశక్తి బలాంతరవర్తి
గా పరాశక్తి లేక వైదిక మంత్ర దేవతను తాను కోటగాలడు ఆత్ముడు ఆత్మవాసు
ప్రథమంలో వచ్చిన మన్మథుడైన పరాశక్తి యొక్క సాగ్రహం పొందిన దేవతలు తం
చేసిన స్తుతి వచ్చినయాత్ర రక్షణ గాంధారం దివది . . . .
పరాశక్తి స్వరూపమే తామా తిష్ఠి తద్ప్రేమ మహాత్ర్యము ః। తెలుసుకొని
సంభూతాః తానుశ్రీ - బ్రహ్మ విష్ణు రుద్రులు త్రినేత్రములు వల్ల సృష్టించబడి
నదికనుక ధ్యానము చేయుడు బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వరాది జ్ఞానం దివ్యనము
దైవతల యాత్ర తాను గా పరాశక్తి స్వరూపం మయ్యి శక్తి జ్ఞానధ్యానం
చెప్పింది గాత్రదేవతల దేవతా బాధల దేవతల సాగరం తరుణం యంత్రాదిక వచ్చి
ఆలయ ప్రాకారము యంత్రం తోడుగా యంత్ర ధ్యానం దేవతలను ఉపాసన
విజయములో యాత్ర ॥=॥ - - - - యజ్ఞ మంటపం పద్మము
తపస్సు ద్వారము ప్రాప్తి ముఖ్య బహు చిత్ర రంగవల్లి దక్షిణ దిశ
రం పత్రము నారాయణ గోపుర యాత్ర నాల్గు స్తంభాల దేవ
ము యోగ జపాలు మొదలు ద్వార ప్రాంగణ ప్రాకారం - నాల్గు బహు
రంలో విష్ణు దేవతా ప్రతిమలో శక్తి దేవతలు ప్రకాశ మార్గ పవిత్ర
ము నారాయణ ప్రతి విష్ణు స్తంభ దేవద్వారపాలకులు - - - - -
ప్రాప్తి తాండవ ప్రతిలో సుదేశాధిపతి శక్తి స్తంభం తాపిట్టయది
యొక్క దేవ ప్రాకార గర్భ ప్రాకారము యాగం భవనము పంచస
హస్రాధిక పద్మాసన ఆలయాలు తలది - - - - -
౧౬ వేల శివాలయాలు స్తూపం స్తుత్యాలు . . .
౨౨ వేల విష్ణు ఆలయాలు - - -
౩౨ వేల శక్తి ఆలయాలు . - - -
౩౩ సు బ్రహ్మ విష్ణు శివాలయమును శాస్త్ర వాదయాలయాలు
ఆలయాలు - - ౩౩ - రామనవమి ప్రతిష్ఠ - - - - - - - - - -

పూర్వోక్తమహావిష్ణు శౌద్ధార తారకం త్రిపురసుందరీ ధర్మం నారద మహర్షి ఉపదేశించ్చె
యుక్తిం ద్విగ్విజయయాత్రలు యాత్రలు దేవ బ్రహ్మవధ వల్ల వచ్చిన పాపపరి
హారార్థం శివప్రార్థన చేసినని వాస్తవాలు అనంతరం ఇదివస్తే తొలుత
ధన్యులు పొంగా ప్రసన్న [illegible] వల్ల పాపపరిహారం చేస్తానంటు
వారు వచ్చియున్నారు పూర్వోక్తమైన [illegible] పర్వతాలు గావున్నవారు
లు వెంగలాతి దక్షిణా భాగమందు [illegible] ప్రవేశించి తపస్సు [illegible]
రించి [illegible] త్రిమంగా [illegible] పర్వతాలు [illegible]
[illegible] భాష [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ద్విగ్విజయం [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] - - - .
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

శ్రీకోటేశ్వరుస్వామి ప్రాకారపునెంట్టుడు ఉత్సవములగదగ్గియాయనకుప్రత్య
దిత్రాఖాద్రాక్షయతెగ్గియు ఎత్తైనే వేదిస్తున్నారు / వాహనసంబంధాలు తాలూక
కృష్ణయతులవారియనర్ఘుడు సత్రం వాస్తుతుంటె ఆదివారాలు శివకంచిలో
నాటం ఆదివారాలు శివవిష్ణువులుంటె శివాలయం పరమేశ్వరుడి
ఆజ్ఞచాత విష్ణువారియన త్రాణ్ణి సత్రం పెటువాడు పైపాద భక్తులు ఈయన
మమునగను యీశ్వరవరాలు వల్లను ఆరాధన దైవడి పంటువాని
వచ్చినాం శ్రీనెటువరకు దిక్షిణాలలో విష్ణుగ్రామాల తెల్సుతెదూ - -
యాత్రికులు మరి గెంటనంతల్లాం యీత్రిలుడు యీయనకు తరిగివర
దుజాబెరు యచ్చి పంచేకోటివి మానవ యబ్బిమాలులు సుకులు
వరదవైదే త్రిందు వనివెళ్ళినందుకు ఆశామ్లై వారియమునగలక్షతి
బెయునదిగను తతరిగిరితెనిపేరు - - - - వరదరాజస్వామి ఆల
యాలకి నంబీలతి భాగం ప్రక్కకోటిస్వామి ఆలయం నిరాసక్తుడి
స్వామిగర్భోజనం తసరన్నుల ప్రదర్ - విష్ణువాహనాలలో యీష్ట
రక్షప్రభవతి గరుడవాహనం మధుంగను త్రిప్పుతు ప్రాప్తమయిన
వెనుకధరోకారంబెలి వమోక్షవారధియుంటినారుగను తనట
నుంచినెటువరకు యాత్రార్థులు జరుగుచుండి — ధ్వజారోహణం
వైశాఖమాసము హస్తానక్షత్రమందు వాహనాన్ని ధ్వజం / నాటిం రాత్రి సింహ
వాహనం మరునాడు సూర్యప్రభ రాత్రి హంసవాహనం / ౩ నాడు గరుడసేవ
రాత్రి హనుమంత వాహనం / ౪ నాడు శేషవాహనం / రాత్రి చంద్రప్రభ
/ ౫ నాడు మోహిని / రాత్రి వాహనాలేదు / ౬ నాడు యత్నం / రాత్రి
గజవాహనం / ౭ నాడు రథం / రాత్రి ప్రాజ్ఞం - ౮ నాడు దివ్యప్రబంధం /
రాత్రి అశ్వవాహనం / ౯ నాడు పల్లకి - చక్రస్నానం తీర్థవారి / రాత్రి పుష్ప
కోటివిమానం / రాత్రి ధ్వజావరోహణం -

- శివకంచి ఏకామ్రేశ్వరస్వామి

ఆలయములలో త్రిమూర్తి దేవస్థానాలు
మల్లార్జున మొదలయ్యు స్థానములు
గాలలో ప్రతిష్ఠించబడినవి -- లక్షణములు - - - -

ముల్లస్థాన కల్పాంత రాలయందు ప్రతిష్ఠితమైనది గనుక తాము తాము వారి వారి స్థల పురాణములయందు గాధ మహిమలను చెప్పుతూ త్రిమూర్తుల ఆదిదేవ తలుకే తెలుసుకొనగా ఉత్తరాల ననుసరించి తెలియుచున్నది / ఈ ఘంటాటాన స్థలమందు ప్రండే ఘంట శాంతి వసనయన్నది - వింగ ప్రండే లింగాల్లి తెలుస్తు మూర్తి - జాడ సేను। ఆయవ్యుము నుండి వృద్ధిలింగము ఈ స్థలంలో ద్వారం తీయనా। ఈస్థలి గర్భగృహం కొద్ది మంటపం - మహామంటపం - అంతరాళం - కల్యాణ తాలయంబు ప్రండినది - ఉత్తరోత్తర తాంత్ర ద్వారగోపురం ప్రకారము తలుపు త్రిద్వార గోపురం - రుపగాస్త్రం ఈయా - డుగోపురాలు ఈ గర్భగృహం మొందర ప్రండేమంటపంలో కూడా త్రయం బతరాయలు కట్టించినారు / తాంత్రి ద్వార ప్రదక్షిణాలు లలో రామావతారమందు రావణ సంహారం తరువాత మీదట బ్రహ్మ హత్యానివారణార్థం శ్రీ జ్యోతిర్లింగ ప్రతిష్ఠ శ్రీరాములుగారుండు శ్రీరాములు చేసినారు / తాంత్రి ద్వారపాలుపవ మండపు త్రిమూర్తుల వసారం విష్ణుత్రయం ప్రతాపం పేరువాస్తు చేసినారు - ఈ పురాణోత్తరం ప్రాప్తి మందు దేవతలు రాక్షసులు సముద్రమందు ఎవ్వరు తమ ధనాన్ని చేసినప్పుడు శివుడు త్రిశ్రవము ఉపవ్వుడు - అది విష్ణుల యామవ విష్ణువు మీదపడే వరకు చిమ్మంటా తను విరాట్ దేహసి వచ్చి యామృత్తం పంచెన్నుటా మానుకు శరీరాన హింటబడా జడడి వరకు చేస్తుండి మిటా ఆ శరీరం విన ప్రండే బాహ్మ్లు ఉలగాను వదకారి అమృతం తాలులో ధరించు బోకోనెను తాకేవు వెరకు కేడదు బాహుప్రతాప రవిశయం మాడ్లు చేసినారు ధరించంచు పయముంచి చేసినారు।

యిదిపదియెనిమిది[illegible]తిరుపతి[illegible]వాడు[illegible]తిరుపతి[illegible]

లపురాణమందు ప్రశిద్ధంగా వున్నది - - -

[illegible]

[illegible] వున్నది [illegible] వున్నది - [illegible]

[illegible] స్థలమందు [illegible]

[illegible] స్థానా[illegible] వున్నది [illegible] స్థాన [illegible] మందు

[illegible] వున్నది [illegible]

[illegible] వున్నది [illegible]

[illegible] స్థానం వున్నది - - - - [illegible] స్థాన [illegible]

మందు [illegible] స్థానం వున్నది [illegible] స్థాన [illegible]

[illegible] వున్నది [illegible] మందు

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] వున్నది [illegible]

సంగా సదాశివ శాస్త్రి స్వాములవారిచే వ్రాయబడిన గ్రంథములో చెప్పబడియు
దీపప్రకాశికా మొదలగు గ్రంథములయందు ప్రసిద్ధముగా వివరించబడియున్నది
స్వాములవారి శిష్యవరులు శ్రీ కృష్ణ శాస్త్రులవారి శిష్యులైన భూమియం
దు ప్రసిద్ధులైరి - ఆ మీద యీ దేవాలయము యొక్క వృత్తాంతము తెలియజేయు
టకై వరుసగా యీ దేవస్థాన ప్రశస్తమును తెలియజేయుచున్నాము
సుకుమారుడుండునని యీ దేవాలయ వృత్తాంతం వ్రాయబడియున్నది - యీ
తథ ప్రకారముగా ప్రసిద్ధం - యీ క్షేత్ర మహాత్మ్యమునందు వివరించబడియు
న్నది స్వామివారి లింగముగా ప్రసిద్ధి వహించియున్నది శ్రీవారల
ప్రతిష్ఠ - - - . ఈ దేవస్థానం ప్రాకారం ... నడచుచుండు
చున్నది ... ఈ దేవాలయము ... గాను
ఈ గర్భగృహం అర్ధమంటపం మహామంటపం ముఖమంటపం ప్రాకారం
కలదు ... ఈ దేవస్థానమునకు ప్రాకారం కల
దు ... ప్రతిష్ఠ ... దేవస్థానము ...
... దేవస్థానం ప్రాకారం కలదు -
ఈ దేవస్థానమునకు ... దేవస్థానం ... యుండు
... ఈ దేవస్థా
న గర్భగృహం ముఖమంటపం మహామంటపం ... ప్రాకారం కలదు -
ఈ దేవస్థానమునకు ... సభామంటపం కలదు
గర్భగృహం అర్ధమంటపం ప్రదక్షిణం సభామంటపం ...
... ఈ
దేవస్థానము ... ఈ దేవస్థానమునకు ...
... కలదు - ఈ దేవస్థానం గర్భగృహం అ
ర్ధమంటపం ప్రదక్షిణం - ... కలదు ఈ దేవస్థానము
... - ... - ...

బుఖ్జా మంటపం మీద గోపురం ఉన్నది తిందరమంటప సాలుగాను
బుఖ్జా మాట యెనిమిది కాలు ఉన్నది యీ ప్రాకారము యీలస్థలమిదర
స్థానాన ఉత్తర భాగమందు బాడి కేశ్వరుడు మరుద్దల మహేశ్వరుడు వున్నా
రాదేవిస తోగాలు ఉన్నగదె గన్నది సభాపతి దేవస్థానానకు పశ్చిమమం
దు సమీపం గానె శ్రీయంబకేశ్వరుడు దేవస్థానం సన్నిధి వాకిట ఉన్నది.
యీ దేవస్థాన ప్రాకారమందు యీల స్వామి తాయమనురు గార్డ్సి స్తంభం ఉన్నది
సుపక్షేశ్వరుడు ఉన్నాడు - బలిపీఠం ఉన్నది - యిందు తూర్పు ముఖముగాను
శిఖస్తంభ మంటపం ఉన్నది యిందు వాయు ముఖము - యీ ధ్వజస్తంభము
టపం యిందు తల్లమైరవుడు ఉన్నాడు. యీ దేవస్థానానకు గర్భగృహం
అర్ధమంటపం - మహామంటపం ఉన్నది - యీ మూడు వున్నవి ముఖముగాను
శివుడు ఉన్నాడు - యీ ధ్వజస్తంభ మంటపానకు ప్రాకారం [illegible]
డు యీగండె [illegible] ఉన్నది యిందు [illegible]
ఉన్నది యీ [illegible] ఉన్నాడు ఉన్నగదె ఉన్న
ది - [illegible] మంటపం ఉన్నది యీల స్థానానకు [illegible]
నకు [illegible] స్థానం ఉన్నది - యీ దేవస్థానానకు
నాకు [illegible] దేవస్థానం ఉన్నది - యీల స్థానానకు దక్షిణ భాగము
దు [illegible] ఉన్నది [illegible] - యీ
[illegible] మంటపం ఉన్నది - [illegible]
తస్థలం ఉన్నది - యీ విష్ణు [illegible] మందు [illegible] ఉన్నది
యీల స్థానానకు పశ్చిమమందు [illegible] ఉన్నది దక్షిణ భాగాన [illegible]
[illegible] ఉన్నది యీ దేవస్థానానకు
బుఖ్జా పెద్ద ప్రాకారం [illegible] ఉన్నది -- యి [illegible]
[illegible] దక్షిణ భాగం [illegible] మందు [illegible]
[illegible] ౧౦౦ [illegible] ౧౦ [illegible]

అల్లిపురం-18 ముఖ్య శివాలయములు 20 విష్ణు ఆలయములు ఉండవలెను-

ముఖ్య శివాలయాలు —

౧ తప్పెటలయ - కాలభైరవ ప్రతిష్ఠితమయిన త్రిస్థలేశ్వరుడు దేవ-
స్వరుడు -- ౨ యతీశ్వరః -- యతీంద్ర పూర్ణ స్వామి ప్రతిష్ఠిత లింగము
వర్ష భాగేశ్వరాలయ మును బ్రహ్మ ప్రతిష్ఠిత లింగము - ౩. కాశి-
విశ్వనాథ స్వామి... కాశి విశ్వేశ్వరుడు ప్రతిష్ఠిత లింగము
త్రిపుర -- ౪. పాతాళధర -- పాతాళేశ్వరుడు ముండ తీర్థ దక్షి
ర -- ౫. మహాకాళ - ముక్తి ద్వారమున ఉన్న ... ...
భాగమున ప్రతిష్ఠిత ... -- ౬. ఘటాధర / ఘటాధరేశ్వరుడు వి
ష్ణుకాంచి ... ప్రతిష్ఠిత ... -- ౭. ఘటేశ్వరః విష్ణుకంచి
లో ముక్తి స్వామి ఆలయం ప్రక్కన - ఉమామహేశ్వర ... స్వామి ...
ప్రక్క నదీ స్నానం - ౮. సర్వతీర్థేశ్వర ... దక్షిణ భాగ
మున ... -౧౦- భస్మాచల ... ప్రతిష్ఠిత ... ఈశ్వరుడు ...
మొదలైనవి - ౧౧. స్వర్ణ ... స్వర్ణ నాథేశ్వరుడు ... స్వామి ...
సింహ ... --- ౧౨ ... శ్వేతకేశ్వరః / శైలనాథ స్వామి ఆలయాని ...
... వేదవేశ్వరుడు -- ౧౩ - ... దత్తేశ్వరం ...
... - ౧౪ - ... ప్రక్కన దగ్గర ----
౧౫ - ... - ... ౧౬ ... - ౧౭ ...
... - ౧౮ ... / ... - ౧౯ - ...
... ప్రక్కన ... -- ౨౦ - భార్గవః - ... -- ---
... ---

— ముఖ్య విష్ణుస్థానాలు —

... --- ... - ... ---
... --- వరదరాజస్వామి ...

సరాళంగా - దీపాలు / నాకెందుకు వెలిగించలేదని - విశ్రాను:
వాంఛాద్వైత భావ ప్రాప్తనా - విష్ణుకాంచిలో కృష్ణది - పార్శ్వ - నాభపాండుపిలుపుల్లి -
ఉద్దిష్ట కీర్తితాః।—

యదిగాక యజ్ఞపద్ధతి యిది ఈ లపేటాలలో యెవయిది ప్రసిద్ధములు
కృష్ణతి —

యాత్రలలో ప్రసిద్ధమైన తీర్థాలు —

తిరుమలగిరి గుళ్లో పాపనాశ తీర్థం — బ్రహ్మ తీర్థం - తప్పపేల్లి రెండిగుళ్లి పా
పాతాళ క్షేత్రం దగ్గర... తప్పపేల్లి రెండి గుళ్లో మూండిక తీర్థం — రత్న
తీర్థం — కులపూత — వెంకటేశ్వర స్వామి ఆలయానికి వాయవ్యంలో జలం
తీర్థము దపరస్సు... పెద్దగాలిగోపురం సరస్సు... విష్ణు కళ్యాణ మండపం...
పాపధర... నాల్గవ కొల్లుకు నాల్గు ధానంగాంట.. ఆగస్త్య.. కపిల పా
దుని సదికి వృత్తం ఉగ్రస్తంభం ఆగస్త్యేశ్వరుడు.. ఉగ్ర తీర్థం... యెరం
చెన్నోరుడిగ సదికి దక్షిణం కళ్యాణ లోపు.. సర్వ తీర్థం... పక్షి వం..
వారి జలం.. సరసు నది గా ప్రవహించి వేగవతి లో సంగమం - ఉంత వాగ్ పై..
తిరుమలగిరి గుళ్లో కులంటి.. శం ఖ పాల... ఉష్ణ భుజం విష్ణు దగ్గర.. యజ్ఞ
శక్తి... తప్పపేల్లి రెండిగ డిసరస్సు... కలతింగ కళస్వామి ఆలయానికి సర
స్సు... మంగళ.. గంగం డలం పొలికి బ్రహ్మ రం తాయారు మాహారం...
యాతాయాత మాహారం స్వామి సన్నిధానం - సరస్సు... ఉనంత పదావరం...
పెరుమాళ్ల గుళ్లో బ్రహ్మ తీర్థం వరదరాజస్వామి గుడికి ఆగ్నేయం...
పుష్కరం... పెద్దగుడికి దక్షిణం కోనేటి మధ్య.. ఉంత వాగ్ పై
వెళ్లే దారి తాయిమత.. ఉంత వాగ్ పై... బాహ్య ప్రాకారం — సర్వ
తీర్థం దక్షిణం ఏకాంబరేశ్వరుని గుడి... చైత్ర తీర్థం.. యెరాల్చెన్నోరుల
నికటంలో వల్లి దారి... పెను ప్పునా - ఉంత వాగ్ పై.. యజ్ఞతీర్థం
మామిళ్ల పుష్కరిణి.. సూర్యేశ్వరుడు సర్వ తీర్థానికి ఉత్తరం యాత్రలు బహుళం

ఈవి ప్రకారాదిధంయు ప్రకారం ఉత్తే — సకలతీర్థంపక్షమునుపట్టి తెలివిస్తూరిస్తు
ధానా/ముఖ్యమును ఉంటాం। యెవరిశ్రీ పురాణలయానికి దక్షిణం పానామును ఉంటు
ఉం/పరమేశాన సముంటున్నం। ఈశ్రీం జగన్మురాలు పరమైశ్వలయదేవత
తైర్థమునకు చేరినారు। తరువాతయం ఉత్తరంగా సంస్కృతరాయశ్రీవర్త
యెలా సంలో తరువాత సన్నిధిలో వరుసగా తంతంలో లోనుపరవాసు దేవుడు ఉన్న
శ్రీవత్సలు - - - - - - శ్రీమహావిష్ణు ఆలయ పురాతనముల ప్రకారం
భావపురిలో మాలుపు తామహనది।— ఈ కాలంలో కోటప్రభుత్వంలో నాయుని
ని తెలిపి ప్రతయుద్ధం గోరత తానుపాటు పేరా వృష్టి వృషభ త్రిప్రరసుందరిపాసం
దొనకోర్టు చేతుల వంటి ఉంపారుని శ్రీహంవరదరాజస్వామి ద్వారం
తదనంతరం సూర్యాపాడు ఉన్న కోవెలలో పట్టి సాను తారగత్యం చేసి తెలు
కోటవిగ్రహం వెంట్రుకలు వంద్రు చేసి పుటుపంటి విమానం గోపురం శ్రీమహా
విష్ణు ప్రాకారభాగమందు ప్రవేశించెడి — ఆయాన ధారణచేసినారు। పల్లపురాయు
డు మీదుటు ప్రదక్షిణ ద్వారం ఉండు శ్రీమహావిష్ణుత్వం వ్రతము దివ్యకనకగోపుర
పట్టాలరణాలకు తెప్పం ఉనాదు। యాత్ర తారణము లోప్రవేశం పుష్పంటిదో
వేదాలు జగద్గురువులయ వంశాంతరం బాణపట్టి స్వాములవారు శ్రీమహావిష్ణు
పక్షమున ఉండి ప్రసాదరు - యావాయాత్ర సాయంకాలంగా వరుసగా సూ
ర్యోదయం మరియు వెళ్ళిరి పురాతనము ఉన్న పూజలు ప్రసాదం। దేశకాలము
సామాదికారులు కొలిచినం ప్రపంచము లోపల గర్భగృహం పరమాత్మ ఉంటు
పంపునట్టి ముంటుపంత్ర వ్రతది గోపురం మూర్తులు కలవు - యాత్రమువేవు
సైకిలు మొదలు రాగా దక్షిణ భాగమందు గాథా పాత్రం ఉన్నది - ప్రాకా
రమును చూసి పెద్దలు తెలిపినది యాత్రవల్ల పక్షమున ఉండు మొదలుగాను
గానుకాత్య కైలాసగిరి ప్రవేశనం ఉంటు పంచి దిశిమాన గోపురం ఉత్తరము
పుష్పం వాహనం ఉంటుపంచ నక్షత్రసమూహం ఉంటు పెద్ద వ్రతాదిమూలస్థానా గుణపక్షము
భాగముందు పాపహరణం దేవుని శ్రీ సన్నిధి వారిది సవుదాయముంటుపంత్రి

న్నది సన్నిధియీ లక్షణాలు కలిగి యెప్పుడు వంటి ఉంటాయి గృహాను పక్షి
మ దక్షిణమందు ప్రదక్షిణమునకు మండపము తాళిపులు కూర్చుని వున్నది శ్రీన్నది
వారి యొక్క రూపాలగా విష్ణుశ్రీనివాసస్వామి సుబ్రహ్మణ్యస్వామి యిన్నాళ్ల వంటివి లక్ష్మీనారా
ఉంటాయి శ్రీహనుమంతుడు శ్రీమహాత్రిపురసుందరీ దక్షిణాభాగమందు
శ్రీమహావిష్ణు శ్రీనివాసుడు శ్రీమహాత్రిపురసుందరి శ్రీపార్వతి పార్శ్వమందు శ్రీ
మహాలక్ష్మీ శ్రీన్నది శ్రీమహాలక్ష్మి యిద్దరుగా ఏభాగమున విష్ణుశ్రీనివాసులు శ్రీ
నారాయణయీయునకు యిద్దరుగా ప్రాక్భాగమందు ధ్వజస్తంభం సమేత
మయిన సూర్యనారాయణస్వామి శ్రీనివాసాది ప్రాక్భాగమందు సంతాన
నగరపతి శ్రీన్నది। సంతాన గణపతి దక్షిణాభాగమందు సంతానస్తంభం
శ్రీన్నది యీస్తంభానకు ప్రతిసంతానార్థి వారు స్త్రీలు పంచాంగ ద్వారమందు
దుర్గానవదేవి సంతాన విష్ణుశ్రీనివాసునికి నమస్కరించి యింటాయలు నాటు
యెత్తిన దిమాది తాయత్తు వేదపారాయణ పెట్టి ఈయన ప్రార్థన చేస
కుని ఆమీద సంతానస్తంభం ప్రదక్షిణ చేసి శ్రీమహాత్రిపురసుందరీ
స్థానం యీస్తంభమందు శ్రీన్నది పుణ్యప్రతిష్ఠ కానుక తేవడం
న్నది సంతాన ముద్దపెట్టి యథావిధి దశదానాలు చేసి సంతాన ప్రా
ప్తము ఆవెన్న మీద ప్రదక్షిణచేసి దశదిశాదులు చెప్పి ప్రదక్షిణము చేసి
ఆవెన్న భక్షించి స్తంభం శ్రీలు కొలిచి కోనేటి వారికి సంతానం
శ్రీమూర్తి న్నది యీస్తంభం శ్రీమహాత్రిపురసుందరి సోమసూత్రం సమీ
పమందు శ్రీన్నది ఉంటాయి గృహాను తోవెలపాటు ఛత్రమంటపం శ్రీన్నది
యీకోటపైనుండు ప్రాక్భాగమును వయివంటి ప్రాకారం / పశ్చిమభాగా
న తేరులు పట్టణా శ్రీన్నది యీశ్రీభయమండపమందు మహాసంకీర్తన
దర్శనీ శ్రీన్నది మూడు ప్రాకారమందు బిల్వవనము దిగి శ్రీ సంపుటం నారాయణ
స్తంభం శ్రీన్నది యీస్తంభానకు మహాపుణ్యక్షేత్రమైన తెలంగాణ
ఘంటాదియోగ్యాం స్త్రీ పురుషులు వరదరాజస్వామి పెద్దలయిన

వాలయాస్తం భూమిదిక్కున బడియుండుటవలన ప్రత్యేకముగా దేవతాలయమునందు బలి
పీఠమునకు - ఈస్తంభమునకు యుడుదురుగా ఉత్తరభాగమునందు ధ
ర్మశాలలు నైరుతి కోణము నందు క్షేత్రపాలకుని స్థానం ధర్మశాలయుండవలెను..
శ్లోకం॥ సోపానసభ్య స్థానకా బలిరక్షా। తటాకవాపమండపాకో। స
ముంతేషుయా మృష్టాం షణ్మాసి కాలత్రయాస్త్యేషు నిగారకాలు। బాల్య
కర్తవ్యసమిత్ కి తత్ప్రకృష్ణ పాదయుధనాపగానా। పాకయాదిబాధా
పరిహారకాప్త్యా। తన్నమవెగా ముఖతాలుశాలా। దేవప్రతిష్ఠా నమయ్యా ప్రతిష్ఠ
తామున్మేదోవి విస్తృత నిత్యధర్మం॥=॥ పశ్చిమయుచ గోపురద్వారము
నుపయుపాకాదులయందు సుబ్రహ్మణ్యస్వామి విఘ్నేశ్వరుడు క్షేత్ర
పాలు। వారిని పశ్చిమ భాగమునందు మాడు విష్ణు ఉత్తర నైరుతి యుడుదు
గా పశ్చిమ భాగమునందు పంచతీర్థ యుత్తర దిక్కు తీర్థం ఉపప్రాకారం
దేవాలయమునందు భయుకరస్వామి బ్రహ్మ దేవుని స్థానం గ్రామము
లదేవస్థాన వాకరస్తు యుభయు కర్తృత్వా స్థానమునందు బ్రహ్మ కప
లంటుండు మాత్రం దేవర మనక్షేత్రము మొదలగు యుత్తరభాగమునందు
స్థానాదిత్యాగాది దేవతలపాయు యాగశాల క్షేత్రాను నైరుతి
పంచతీర్థమునందు స్నానము యాగశాల బ్రహ్మతటాకం విడుదల
ము ఉండునుం ఆయుత్తర ప్రభావంతిగాధం గాత్రవిధియుత్తరం
నుమణి స్త్రీభాగం ప్రదక్షిణ భాగం నైరుతి యుత్తరం కొండగండ పెద్ద
గాత్రవిధి మధ్యపద మండపం భాగమునందు గోపురం నైరుతి యుత్తరం
దనందు దక్షిణభాగం పశ్చిమభాగమునందు నైరుతి పాలు నైరుతి
యుత్తరమునకు ఉత్తరభాగాదక్షిణా భాగమునందు కొండమండప
యున్నవి దక్షిణభాగమునందు మండపమునందు వ్యాఘ్రపాద పెద్ద గా
రు యాగశాలలు మండపం వట్టి వాయువ్యమున ఉత్తరభాగమునందు
వాల్మీకి మంటపమునందు ఈశాన్యంలో వట్టి వాయువ్యమున..

యాగధ్యానమున్ను ఉభయ పార్శ్వములయందు బృందావనమున్నది ఉత్తర భాగము
నందు గోశాల యున్నది మంటపానకు ప్రధమ యాగశాల నెంబెప్పు యిమాడు దేవా
వాహన మంటపమందున్ను యజ్ఞశాల యాత్రాంత స్తంభానికి ప్రాగ్భా
గమందు మహాద్వార గోపురమున్నది ఈ శ్రీ మహాదేవాలయముకున్నట్టు
దేశనామ దానికి దక్షిణమందు ఒక పెద్ద ధ్వజ స్తంభం శంకరునికున్నది దానికి
దక్షిణమందు ధ్వజారోహణ మంటపమున్నది దానికి దక్షిణ భాగమందు
దేవాలయానికి వాయవ్యాన పాకశాల యున్నది దానికి పశ్చిమ భాగమందు లింగోద్భవుడు
ప్రతిష్ఠితుడై యున్న గర్భగుడి గోపురమున్నది దానికి పశ్చిమ భాగమందు
దేవాలయానికి నవరాత్రి మహామంటపమున్నది నవరాత్రి మంటపానికి ఉత్తర
భాగమందు మధ్య పశ్చిమ ద్వారమున్నది గోపురం యున్నది దానికి ఉత్తర
మందు కల్యాణోత్సవ మంటపమున్నది దానికి ప్రాగ్భాగమందు పవిత్రో
త్సవ మంటపమున్నది దానికి ప్రాగ్భాగమందు ఉత్తర ద్వారమున్నది గోపు
రమున్నది యిందుకు ప్రాగ్భాగమందు వాహనమంటపమున్నది యీ
వాహనమంటపం ఉత్తర ద్వారం మధ్య శమీవృక్షం మంటపమున్నది యిం
దులో నవరాత్రి ఉత్సవం జరిగే యీ మంటపానికి ప్రాగ్భాగమందు ధను
ర్మాస ఉత్సవ మంటపమున్నది దానికి పశ్చిమం శంకరమఠము దేవత
దనం ఉన్నది యీ దేవాలయానికి ఈశాన్యంలో గర్భగృహమందు గ
ణపతి శాంతరూపాన్ని ప్రతిష్ఠించినది యంత్రం ఉన్నది శ్రీ మహాత్రి
పురసుందరీ మూలస్థానమున్నది మూలస్థాన దక్షిణ భాగమందు శ్రీ తప
స్వి తాపసోత్తమున్నది యీ ఆలయ ప్రాగ్భాగమందు గణపతి స్వామి
వారి గాలి ద్వారమున్నది - - - - - - - - - - - - - - - -